

BORÅS STAD

Kommunfullmäktige

20 MAJ 2010

HANDLINGAR

SEPARAT BILAGA

Nr 37

**Kvalitetsredovisning för förskola, skola och fritidshem
läsåret 2008–2009**

KVALITETSREDOVISNING

Borås Stad, läsåret 2008-2009

Del 1 – Sammanfattning

DEL 1

1.1 INLEDNING	4
1.2 SAMMANFATTNING	6
Kvalitetsarbete	6
Kunskapsutveckling	9
Värdegrund	12
1.3 DISKUSSION	14
1.4 BESLUT OCH ANSVARIG	19

KVALITETSREDOVISNING

LÄSÅRET 2008/2009 FÖR BORÅS STAD

Varje kommun, varje skola i det offentliga skolväsendet, varje kommunal förskola och varje kommunalt fritidshem ska årligen göra en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i att dokumentera kvalitetsarbetet i verksamheten. Arbetet med kvalitetsredovisning ska främja kommunernas kvalitetsarbete och därigenom bidra till att förverkliga utbildningarnas nationella mål. Kvalitetsredovisningarna ska även ge information om verksamheten och dess måluppfyllelse. Kvalitetsredovisningen beskriver måluppfyllelsen för läsåret 2008-2009 i relation till statliga styrdokument.

Borås Stads kvalitetsredovisning skall kopplas till den åtgärdsplan för förskola/skola för Borås Stad, som antogs av fullmäktige hösten 2008. I kvalitetsredovisningen summeras de styrkor och förbättringsområden som identifierats och nödvändiga åtgärder för förbättring skrivs, efter samråd med verk-

samheterna, in i åtgärdsplanen vid den årliga revideringen. Nästa revidering sker hösten 2010.

Till grund för årets redovisning ligger verksamheternas och utbildningsnämndens egna kvalitetsredovisningar, centralt insamlade uppföljningar i form av nyckeltal, årsredovisningar, betygsstatistik och andra data från 2008/2009 såsom klimatundersökning och rektorers självskattningar samt Skolverkets statistik.

Borås Stad har erbjudit de enskilda förskolorna och de fristående grund- och gymnasieskolorna att delta i kvalitetsarbetet. Alla enskilda förskolor och fristående grundskolor samt flertalet av de fristående gymnasieskolorna har lämnat sina kvalitetsredovisningar till kommunen. Dessa kvalitetsredovisningar ingår inte i denna redovisning.

1. 1 INLEDNING

FÖRSKOLA OCH GRUNDSKOLA

I Borås Stad finns 94 förskolor, 14 familjedaghem och 41 grundskolor samt ca 40 fritidshem. Utbildningen organiseras av 10 kommunalar och en utbildningsnämnd för de frivilliga skolformerna. I varje kommun del finns en verksamhetschef för barnomsorg och skola. Alla kommunalar utom Trandared har undervisning åk 7–9. Eleverna från Trandareds kommunalar får sin undervisning under åk 7–9 i andra kommunalar.

OBLIGATORISK SÄRSKOLA

Grundsärskolan organiseras av Sjöbo kommunalar, och träningskolan är uppdelad på två kommunalar. Ingen särskild analys av den obligatoriska särskolans måluppfyllelse har gjorts läsåret 2008/2009. Ett utvecklingsarbete har påbörjats när det gäller kvalitetsarbete och skriftliga omdömen. Rutiner och underlag för att ta fram kvalitetsredovisningen har setts över.

Ansaret för den obligatoriska särskolans utveckling och kvalitet bör utvecklas, liksom uppföljningen av eleverna i både den obligatoriska och gymnasiesärskolan. Kommunen måste också kvalitetssäkra mottagandet till den obligatoriska särskolan och till gymnasiesärskolan. SPKC (specialpedagogiskt centrum) har här en viktig roll och det finns en arbetsgrupp som arbetar med frågan. Hösten 2008 började en utredning om den obligatoriska särskolans ledning och organisation. Inriktningen är att koncentrera verksamheten till färre kommunalar för att garantera kvalitet, kompetens och utveckling av verksamheten.

FRITIDSHEMMET

Fritidshemmen har bra förutsättningar för pedagogisk verksamhet, eftersom det finns engagerad och erfaren personal med god

kompetens. Andelen personal med pedagogisk utbildning ligger något lägre än jämförbara kommunalar men över riksgenomsnittet. Flertalet lokalar, närmiljöer och utemiljöer ger tillfredsställande förutsättningar för en god pedagogisk utveckling, men det finns även lokalar som behöver förbättras.

Barnen trivs på fritidshemmet och de erbjuds många aktiviteter, både under skoldagarna och vid lov.

Måluppfyllelsen är tillfredsställande, men begränsas av de förhållandevis stora barngrupperna och ett ökande antal barn i behov av särskilt stöd. Fritidshemmen har många barn per avdelning och en stor del föräldrar anser att det inte ges möjlighet till lugn och ro. Borås har fler barn per årsarbetare än jämförbara kommunalar och jämfört med riket. Samtidigt är det färre barn per avdelning i jämförbara kommunalar och jämfört med riket.

I stort sett alla föräldrar är nöjda med verksamheten, samtidigt som man vill se ett bredare kulturutbud och en ökad möjlighet att vara ute i naturen.

Ett område att arbeta vidare med är hur fritidshemmet kan vara ett komplement till skolan enligt läroplanens intentioner.

ÖPPNA FÖRSKOLAN

Öppna förskolan är en frivillig verksamhet. Syftet är att vara en lättillgänglig och stimulerande mötesplats för barn och vuxna, att ge stöd åt föräldrar och utöka familjens nätverk samt att ge information om service och resurser i kommunalen. Här skapas ofta den första kontakten för många nyblivna föräldrar.

Många föräldrar har stort behov av stöd- och samtal i föräldrarollen och öppna förskolan erbjuder ofta föräldrautbildning. Öppna förskolan är också en mötesplats för integration.

De kommundelar som har öppen förskola trycker på att detta är en viktig verksamhet som har stor betydelse för sin målgrupp.

DE FRIVILLIGA SKOLFORMERNA

GYMNASIESKOLAN

I Borås finns fem gymnasieskolor, Almås-, Bäckängs-, Sven Eriksons-, Tullen- och Viskastrandsgymnasiet. Gymnasieskolan erbjuder 16 av 17 nationella program samt ett stort antal specialutformade program. Tullengymnasiet har det samlade ansvaret för individuella programmet.

Totalt elevantal i gymnasieskolan är 4 273¹.

GYMNASIESÄRSKOLAN

Gymnasiesärskolan är fördelad på tre enheter; Bergslena-, Almås- och Viskastrandsgymnasiet. Till Bergslenagymnasiet hör dessutom Individuella programmet verksamhetsträning på Hulta ängar (Östergårdskolan fram till vårterminen 2009).

Totalt elevantal i gymnasiesärskolan är 156².

VUXENUTBILDNINGEN

Borås Stad har en omfattande vuxenutbildning. Verksamheten bedrivs i huvudsak i fyra enheter med relativt stor geografisk spridning i Borås.

- Komvux Björkäng – grundläggande och gymnasial vuxenutbildning, vårdutbildning, särsvux, påbyggnadsutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, svenskundervisning för invandrare (sfi)
  - Komvux Erikslund – grundläggande och gymnasial vuxenutbildning, påbyggnadsutbildning, svenskundervisning för invandrare
  - Komvux Teko – påbyggnadsutbildning, kvalificerad yrkesutbildning
  - Infoteket – Vägledningens Hus – information och anmälan
- Totalt elevantal i vuxenutbildningen är 1 854³.

UTVECKLINGSENHETEN

Utvecklingsenheten har uppdrag från Kommunfullmäktige att följa upp och utveckla samtliga verksamheter från förskola till vuxenutbildning. Enheten har även ett uppdrag från Utbildningsnämnden om ett riktat utvecklingsarbete mot nämndens verksamhet. Utvecklingsenheten tillhör organisatoriskt Utbildningsnämnden.

ENSKILDA FÖRSKOLOR OCH FRISTÅENDE SKOLOR

Förutom de kommunala förskolorna och skolorna finns även nio enskilda förskolor och fristående grundskolor samt sju fristående gymnasieskolor.

Kommunen har erbjudit de enskilda förskolorna och de fristående skolorna att delta i kvalitetsarbetet. Flertalet av dessa samt av de fristående gymnasieskolorna har lämnat sina kvalitetsredovisningar till kommunen. Kvalitetsarbetet håller enligt deras egen bedömning en god standard, och redovisningarna av målen kan jämföras med kommunens redovisningar. De fristående skolorna anser sig överlag ha uppnått målen.

¹ Källa: Utbildningsförvaltningens årsredovisning 2009

² Källa: Utbildningsförvaltningens årsredovisning 2009

³ Källa: Utbildningsförvaltningens årsredovisning 2009

1.2 SAMMANFATTNING

KVALITETSARBETE

STYRNING OCH LEDNING FÖR FÖRSKOLA OCH SKOLA

Ledarutbildning är en väg för att utveckla förutsättningar för rektors pedagogiska uppdrag. Framöver behöver utbildningen breddas och knytas ännu mera till kommundelen/utbildningsförvaltningen och vardagen på den egna skolan.

Den systemteoretiska utgångspunkten i ledarutbildningen är viktig för att vi ska kunna arbeta uthålligt och skapa förutsättningar för systematisk skolutveckling.

Åtgärder för förbättring

- bredda ledarutbildningen och knyta den närmare förvaltningen/kommundelen och den enskilda skolan.
- introducera nyanställda skolledare i det systemteoretiska perspektivet.
- kartlägga och bedöma rektors förutsättningar för det pedagogiska uppdraget

KVALITETSARBETE I FÖRSKOLA OCH GRUNDSKOLA

Kvalitetsarbetet genomsyrar inte arbetet på alla nivåer. Rektor är ansvarig för kvalitetsarbetet gentemot arbetslagen, men upplever inte alltid att de rätta verktygen finns. Exempel på gott kvalitetsarbete behöver spridas bland pedagoger.

Skolornas kvalitetsarbete behöver analyseras bättre dvs värdera olika resultat och beskriva konkreta åtgärder för förbättring. Nivån på kvalitetsdiskussionerna på den enskilda förskolan och skolan bör höjas. En nyckel för rektor i detta är att diskutera resultat t ex klimatundersökningen och analysera orsaker tillsammans med sina medarbetare så att

man kan förbättra t ex organisation, undervisning och kompetens.

Skolor vill ha ökad likvärdighet i bedömningen av elevers kunskapsutveckling. Detta kan ske genom fortsatt arbete med ämnesvisa lärargrupper. Rektorer måste ge tid för denna typ av arbete.

Prognoser för behörighet till gymnasiet redan från åk 8 gör att skolorna ser möjligheter att förbättra måluppfyllelsen i åk 9. Framförhållning ökar möjligheterna att utveckla resultatuppföljningen och sätta in strategiska åtgärder under elevens sista läsår i grundskolan.

Åtgärder för förbättring

- starta fler kvalitetsnätverk för pedagoger i förskolan.
- prioritera internetuppkopplingar till alla förskolor.
- utveckla kvalitetsnätverken för rektorer inom ramen för Skolutvecklingskonferensen.
- ta fram årscykel för kvalitetsarbetet.
- skapa ämnesvisa lärargrupper
- skapa system för kvalitetssäkring och bedömning
- granska kvaliteten på skriftliga omdömen
- bredda arbetet med bedömning för lärande (BFL) för att utveckla undervisning och måluppfyllelse.
- skapa prognoser som omfattar grundskolans senare år

KVALITETSARBETE I DE FRIVILLIGA SKOLFORMERNA

Kvalitetsarbetet kan ytterligare utvecklas. Genom att systematisera resultatinsamlingen kan utrymme skapas för ett fördjupat bedömnings- och analysarbete.

Åtgärder för förbättring

- ta fram årscykel för kvalitetsarbetet
- skapa system för kvalitetssäkring

LOKALER I FÖRSKOLA OCH SKOLA

I en förskola i förändring med ökat pedagogiskt uppdrag och därmed ökat krav på dokumentation borde det vara självklart att personalen har arbetsplatser som är väl utrustade med dator, internetuppkoppling och telefon. Flera rektorer för förskolor tycker att lokalerna är bra i grunden men att underhållet är otillräckligt.

Ett steg mot ökad likvärdighet skulle vara att ta fram en standard för skollokaler i Borås Stad som definierar en miniminivå för såväl utrymme som utrustning. Om rektor kan lämna ifrån sig ansvaret för lokalerna frigör det skolledaresurs.

Åtgärder för förbättring

- ta fram lokalplan för nybyggnation
- säkerställa rimlig nivå på samtliga skollokaler genom en dokumenterad standard

LOKALER I DE FRIVILLIGA SKOLFORMERNA

Efter ett långsiktigt strategiskt arbete har de frivilliga skolformerna ändamålsenliga och väl fungerande lokaler. Vid införandet av den nya gymnasieskolan, Gy 11, sker en översyn av lokalbehovet och lokalutnyttjandet för gymnasieskolorna.

Vuxenutbildningen, som finns på fyra spridda enheter, ska på sikt samlas till en enhet.

Åtgärder för förbättring

- se över lokalbehov inför genomförandet av Gy 11.
- börja planera för att samla vuxenutbildningens verksamhet i gemensamma lokaler.

DATORER I FÖRSKOLA OCH SKOLA

IT-pedagogiken har inte fått något större genomslag i förskolans verksamhet. För att öka barnens tillgång till datorn som ett pedagogiskt verktyg behöver personalen ökad kompetens. Även lärarna i skolan behöver ökad IT-kompetens så att datorn blir ett naturligt inslag i undervisningen.

Åtgärder för förbättring

- genomföra PIM-utbildning för alla lärare/pedagoger upp till kompetensnivå 3. (PIM= praktisk IT- och mediekompetens)
- bilda IT-strategisk grupp för PIM och lärplattform tillsammans med de frivilliga skolformerna.

DATORER I DE FRIVILLIGA SKOLFORMERNA

I gymnasieskolan är datorn en självklar utrustning på vissa program och används i stor omfattning av elever och lärare. Inom andra program och enheter sker användningen mer sparsamt och sporadiskt och är avhängigt elevers och lärares kunskap och intresse.

Åtgärder för förbättring

- utarbeta en utvecklingsplan för IT i skolan.
- utrusta eleverna i gymnasieskolan med bärbar dator i ökad utsträckning.
- bygga ut trådlöst nätverk för uppkoppling på hela skolan.
- genomföra PIM-utbildning för alla lärare/pedagoger upp till kompetensnivå 3. (PIM= praktisk IT och mediekompetens)
- bilda IT-strategisk grupp för PIM och lärplattform tillsammans med förskola och grundskola.

SKOLBIBLIOTEKET – GRUNDSKOLA

Ett väl fungerande skolbibliotek är en viktig del i arbetet med språkutveckling.

Åtgärder för förbättring

- klargöra skolbibliotekens roll i det lässtimulerande arbetet
- skapa nätverk mellan skolbiblioteken
- fördjupa samarbetet mellan skolbiblioteken och skolan för att främja språkutvecklingen, särskilt när det gäller barn i behov av stöd för sin språkliga utveckling.

SKOLBIBLIOTEK – DE FRIVILLIGA SKOLFORMERNA

På samtliga enheter finns väl fungerande skolbibliotek med utbildade skolbibliotekari-er.

KOMPETENS – FÖRSKOLA OCH GRUNDSKOLA

Förskollärares kunskap och kompetens är en viktig förutsättning för att den dagliga pedagogiska verksamheten ska kunna inriktas mot läroplanens mål och intentioner. Eftersom både svenska och matematik är behörighetsgivande ämnen till gymnasiet borde det vara en självklar rätt för elever på alla skolor att undervisas av ämnesbehöriga lärare.

Åtgärder för förbättring

- fortsätta valideringsutbildningarna.
- definiera begreppen behörighet och kompetens
- utbilda fler lärare i svenska som andraspråk
- utnyttja lärarlyftet för att öka behörigheten i svenska, svenska som andra språk och matematik.

ÖVERGÅNGAR FÖRSKOLA TILL FÖRSKOLEKLASS OCH FRITIDSHEM

På flera håll brister det i kommunikationen mellan förskola och förskoleklass samt mellan förskola och fritidshem. Detta är något kommundelarna behöver se över.

Åtgärder för förbättring

- se över handlingsplaner för övergång till förskoleklass och fritidshem för att säkerställa att viktig information inte tappas bort.

KUNSKAPSUTVECKLING

FÖRSKOLA OCH GRUNDSKOLA

Leken används aktivt och systematiskt i förskolan som ett pedagogiskt verktyg för att stödja barnens sociala och kreativa utveckling. Verksamheten behöver vara uppmärksam på hur en ny läroplan tar upp och utmanar arbetet med leken.

Matematiksatsningen har varit lyckosam. Både pedagogernas medvetenhet och barnens miljö har utvecklats. Utmaningen är att fortsätta och utveckla arbetet i barngrupperna. Det behövs en gemensam plattform för språkutveckling som beskriver vad varje barn ska få möta under förskoletiden.

När det gäller meritvärdet i åk 9 ligger de kommunala skolorna i Borås Stad på 202,9, vilket är en liten försämring från 2008. 85 procent blev behöriga till gymnasiet och 74,5 procent nådde målen i alla ämnen. Framöver blir det viktigt att prognosticera resultat när det gäller behörighet till gymnasiet för att få till stånd ett mer målinriktat arbete.

Lovskolor har varit mer eller mindre framgångsrika i att öka antalet elever som är behöriga till gymnasiet. Med utbildade pedagoger som är väl kända av eleverna kan lovskolorna ge fler elever möjlighet att komma in på gymnasiet.

Lärargrupper har arbetat med stödmaterial för skriftliga omdömen. Detta har haft en positiv inverkan i arbetet med att skapa målförståelse för eleverna. Arbetet har påbörjats med att utveckla undervisningen genom BFL-grupper⁴.

Åtgärder för förbättring

- följa arbetet med nya läroplanen för förskolan och implementera denna.
- genomföra en matematikmessa för för-

skola och förskoleklass för att sprida goda exempel.

- ta fram en språkplattform som beskriver vad varje barn får möta i förskolan.
- utveckla matematikundervisningen i alla arbetslag i åk 1-3
- utveckla samsynen kring betygen i åk 8.
- införa prognostiseringar för betyg i ht/vt åk 8 och ht åk 9 samt för skriftliga omdömen i de tidiga åren.
- ge stöd till lovskolor i kommundelarna.
- utveckla och revidera stödmaterial i lärargrupper
- arbeta med BFL-grupper där lärare och rektorer ingår.

DE FRIVILLIGA SKOLFORMERNA

GYMNASIESKOLAN

Genomsnittligt betygspoäng för avgångselever på nationella program i Borås var 13,7 vilket är en liten nedgång från föregående år och något under rikssnittet, 14,0. Maxpoängen är 20. Elva av sexton gymnasieprogram i Borås har en högre betygspoäng än riket.

Andelen behöriga till högskola ligger på samma höga nivå som året innan, 94 procent vilket är fyra procentenheter över riksnivån.

Andelen elever som fullföljde sin utbildning inom fyra år var i Borås 78 procent, jämfört med rikets 74 procent.

Andelen elever som fick slutbetyg från fullständigt eller utökat program och med betyget Godkänt eller högre i samtliga kurser var 68 procent för samtliga skolor. Resultatet är en ökning för tredje året i rad, men samtidigt två procentenheter under kommunfullmäktiges mål för tidsperioden. Andelen avbrott minskar. Ovanstående kan tyda på att elever som tidigare gjorde avbrott i gymnasieskolan nu

⁴ Bedömning för lärande

fullföljer hela utbildningstiden, men når inte godkända resultat i alla kurser.

Resultaten för elever med utländsk bakgrund är sämre än för elever med svensk bakgrund i samtliga gymnasieskolor i Borås.

Inom gymnasiesärskolan är måluppfyllelsen god.

Vuxenutbildningen får ta emot en allt större andel elever med annat modersmål än svenska till både grundläggande- och gymnasial utbildning. Till svenska för invandrare, sfi, kommer allt fler invandrare med låg eller ingen utbildningsbakgrund. Detta medför att genomströmningshastigheten är lägre i Borås än i jämförande grupp större städer. Sammantaget innebär de ändrade förutsättningarna att vuxenutbildningen måste i ännu högre grad anpassa sin verksamhet.

Särvux verksamhet kännetecknas av hög elevnärvard och få avbrott.

I påbyggnadsutbildningen har samtliga studerande som börjat utbildningen fått certifikat.

Terminsvisa prognoser har införts i gymnasieskolan. De är ett viktigt verktyg för att följa resultatet och få till stånd ett målinriktat arbete på skolorna.

Åtgärder för förbättring

- utveckla arbetet för att alla elever ska nå målen för sin utbildning.
- granska eventuellt samband mellan avbrott och resultat .
- prognosticera resultat varje termin för att kunna sätta in tidiga insatser och för att få till stånd ett målinriktat arbete på skolorna.
- analysera orsaker till låg måluppfyllelse på programnivå i förhållande till riksgenomsnitt samt upprätta åtgärdsplaner.

BARN OCH ELEVER I BEHOV AV SÄRSKILT STÖD

FÖRSKOLAN OCH GRUNDSKOLA

Tidiga insatser för barn och elever i behov av särskilt stöd är effektiva. Det är oerhört viktigt att arbeta förebyggande och att veta vilka barn som behöver särskilt stöd, så att de tidigt kan få stöd redan i förskolan.

Den självskattning grundskolans rektorer gör säger att i stort sett alla elever får den hjälp de behöver för att nå målen i skolan. Kartläggning av måluppfyllelsen talar ett annat språk. Alltför många elever når inte målen för minst godkänt och blir därmed inte behöriga till fortsatta studier i gymnasieskolan. Kvaliteten i åtgärdsprogrammen behöver bli bättre och skolans roll i åtgärdsprogrammen behöver poängteras mer. Vad gäller skolfrånvaron behövs en uppföljning av den undersökning som avslutades i mars 2009.

Åtgärder för förbättring

- kartlägga ”barn i behov av stöd” i förskolan.
- ta fram material som kan vara en hjälp för att upptäcka barn som behöver särskilt stöd.
- följa upp och åtgärda skolfrånvaron.
- förbättra kvaliteten i åtgärdsprogrammen.

DE FRIVILLIGA SKOLFORMERNA

De frivilliga skolformerna har goda förutsättningar att arbeta både pro- och reaktivt för att alla elever ska nå målen och specifikt elever i behov av särskilt stöd. Elevhälsans alla kompetenser finns på samtliga gymnasieskolor och såväl psykologisk som specialpedagogisk kompetens finns till skolornas förfogande.

Inom vuxenutbildningen och sfi är strävan, att genom olika tester och kartläggningar, få eleverna att börja studera på rätt nivå.

Åtgärdsprogram utarbetas när stödbehov är utrett. Kvaliteten på åtgärdsprogrammen är varierande och det förekommer att åtgärder vidtas endast på individnivå eller är för generella.

Åtgärder för förbättring

- utveckla kvaliteten på åtgärdsprogram och med särskild tonvikt på att vid planering av åtgärder ska samtliga nivåer beaktas: individ, grupp och organisation.

BARN OCH ELEVER MED ANNAT MODERSMÅL ÄN SVENSKA

FÖRSKOLA OCH GRUNDSKOLA

Borås saknar ett gemensamt förhållnings-sätt som garanterar att barn och elever med annat modersmål får rätt sorts pedagogisk verksamhet. Det finns enighet i Borås kring förslaget till ny organisation som formulerats utifrån den utredning av mottagande och modersmålsundervisning som gjordes 2009.

Det finns ett stort behov att kompetensutveckla lärare inom svenska som andraspråk, inom lärande på andraspråket samt kring språkutvecklande arbetssätt.

Det behövs ett tydligare system för att följa upp resultaten för elever med utländsk bakgrund.

Åtgärder för förbättring

- ta med flerspråkighetsperspektivet i en språkplattform för förskolan i Borås Stad
- införa en ny organisation för flerspråkigt lärande
- ta fram tydligare system för resultatuppföljning
- kompetensutveckla lärare som saknar kompetens i svenska som andraspråk

DE FRIVILLIGA SKOLFORMERNA

Resultaten för elever med utländsk bakgrund i gymnasieskolan i Borås är överlag sämre än för elever med svensk bakgrund.

Detta gäller såväl genomsnittligt betygspoäng som högskolebehörighet och fullföljd utbildning inom fyra år. Dock är resultaten i en riksjämförelse till Borås fördel.

Inom vuxenutbildningen har en stor del av eleverna på grundläggande utbildning och gymnasial nivå ett annat modersmål än svenska. Olika typer av anpassningar och stödåtgärder erbjuds eleverna.

Åtgärder för förbättring

- säkerställa att elevens individuella behov tillgodoses avseende svenska som andraspråksundervisning, språkutvecklande ämnesundervisning, studiehandledning på modersmål och modersmålsundervisning.
- uppmärksamma elever med utländsk bakgrund i en ny utvecklingsplan

VÄRDEGRUND

FÖRSKOLA OCH GRUNDSKOLA

Sammanfattningsvis präglas förskolorna och skolorna av ett lugnt och tryggt klimat. Arbetsro råder och väldigt lite tid går åt till konfliktlösning. Som ett stöd för skolornas arbete bör Borås Stad ta fram en verktygs-låda för värdegrundsarbetet och arbetet mot mobbning.

Många skolor har fungerande likabehandlingsplaner, men det finns skäl att se över innehållet och öka kunskapen kring diskriminering.

Åtgärder för förbättring

- ta fram en översikt av forskningsbaserade metoder i värdegrundsarbetet.
- planera en utbildning för att öka kunskapen om kränkande behandling och likabehandlingsplanen.
- granska likabehandlingsplaner och deras implementering utifrån lagstiftningen.

DE FRIVILLIGA SKOLFORMERNA

I den årligen klimatundersökningen får området normer och värden högst betyg av både lärare och elever. Det tyder på att såväl elever som lärare trivs och är trygga på sin skola. För att ytterligare förbättra trivselen och tryggheten måste varje skola arbeta vidare tillsammans med eleverna.

Skolornas arbete med likabehandling sker efter de planer som förankrats i verksamheterna. Som ett stöd för skolorna kommer en förvaltningsövergripande struktur för utvärdering av likabehandlingsplanerna tas fram.

Åtgärd för förbättring

- ta fram en förvaltningsövergripande struktur för att utvärdera likabehandlingsplanerna och en särskild utvärdering av de olika diskrimineringsgrunderna.

BARNS OCH ELEVERS INFLYTANDE I FÖRSKOLA OCH GRUNDSKOLA

I Barnkonventionens artikel 12 finns portalparagrafen om barns rätt till inflytande. Mycket gott arbete pågår i förskolan Föräldrar bör få mer insyn i vad barns inflytande innebär och hur det gestaltar sig.

Skolans rektorer skattar elevernas inflytande högre än vad lärarna och eleverna gör. Tecknen på ökat inflytande med stigande ålder saknas. Läroplanens krav på elevinflytande kommer att tillgodoses med ett fortsatt och breddat arbete med bedömning för lärande (BFL).

Åtgärder för förbättring

- sprida goda exempel för barns inflytande.
- samverka med ideella organisationer som arbetar enligt regeringens intentioner när det gäller barns inflytande.
- bredda arbetet med bedömning för lärande.
- efterfråga resultat av den uppföljning skolorna gör av klimatundersökningen.

ELEVERS INFLYTANDE I DE FRIVILLIGA SKOLFORMERNA

Den årliga klimatundersökningen undersöker elevernas och lärarnas uppfattning om elevernas inflytande och delaktighet i undervisningen. Frågorna fokuserar på arbetet i klassrummet. Lärare och elever bedömer förutsättningarna för ansvar och inflytande snarare än i vilken grad eleverna tar ansvar eller använder sin möjlighet till inflytande. Lärarnas och elevernas bedömning av elevinflytandet skiljer sig åt och tydligast är detta på de fyra ungdomsgymnasierna.

Arbete med bedömning för lärande i undervisningen, BFL, har inletts på alla gymnasieskolor och även i delar av vuxenutbildningen.

Åtgärd för förbättring

- fördjupa arbetet med BFL och därmed öka det reella elevinflytandet i enlighet med läroplanens intentioner.

**FÖRÄLDRAINFLYTANDE
I FÖRSKOLA OCH
GRUNDSKOLA**

Föräldrar bemöts professionellt i förskolan och är nöjda, men det är också viktigt att ha med sig föräldrar med annat modersmål. Föräldrainflytandet behöver utvecklas både vad gäller samarbete skola - hem och i arbetet med IUP (individuella utvecklingsplaner) med skriftliga omdömen. Det är viktigt att föräldrar upplever att dokumenten blir tydliga och begripliga.

Åtgärder för förbättring

- skapa riktlinjer för att dokument och information som går ut till föräldrar översätts.
- utveckla stödmaterialet till skriftliga omdömen i skolan.
- utveckla bedömning för lärande.

1.3 DISKUSSION – ÄR BORÅS EN FRAMGÅNGSRIK SKOLKOMMUN?

Sveriges kommuner och landstings (SKL) rapport ”Konsten att nå resultat – erfarenheter från framgångsrika skolkommuner” (2009) beskriver åtta gemensamma faktorer som viktiga för högre måluppfyllelse.

Framgångsrika skolkommuner:

1. har bra ledare
2. lyfter fram kompetenta lärare
3. har höga förväntningar
4. tar reda på hur det går
5. har fungerande relationer
6. har tydlig ansvarsfördelning
7. fångar upp elever med svårigheter
8. har enats om skolans mål

I följande diskussion används ovanstående faktorer som utgångspunkt för att bedöma om Borås är en framgångsrik skolkommun.

1. FINNS ETT FRAMGÅNGSRIKT LEDARSKAP I BORÅS?

Rektorer i Borås vill ta ett pedagogisk ansvar och vara pedagogiska ledare, men har svårt att genomföra sitt uppdrag, eftersom förutsättningarna är för dåliga. Rektorer möjligheter att vara pedagogiska ledare har setts över och nya resurser behövs för att rektor ska vara ledare för skolutveckling. Ansvar att ändra förutsättningarna ligger hos kommundelarna. Det finns även ett behov av nätverk mellan rektorer över kommunalgränserna för att skapa ett dynamiskt samarbete, men också för att rektorer ska ta ett gemensamt ansvar för hela skolverksamheten i kommunen.

Förvaltningsnivån präglas av aktiva kommunaldelschefer som ingår i Utvecklingsen-

tens ledningsgrupp. I denna ledningsgrupp ingår också utbildningschefen för de frivilliga skolformerna. Förvaltningschefer och verksamhetschefer för skola – barnomsorg har antagit förväntade effekter för 2012 utifrån Kommunfullmäktiges inriktningsmål. Målen gäller måluppfyllelsen i årskurserna 3, 5 och 9 samt behörigheten till nationellt program och meritvärdespoängen.

Politikerna efterfrågar en god resultatutveckling på alla nivåer. Kommunaldelsnämndernas politiker efterfrågar resultat från skolorna i den egna kommundelen. Kommunfullmäktige efterfrågar resultaten kontinuerligt. Eftersom kommunaldelsnämnderna har ett stort uppdrag finns inte alltid tillräcklig kunskap när det gäller specifika frågor för barnomsorg – skola.

Finns då ett framgångsrikt ledarskap i och för boråsskolorna?

På politisk nivå och på förvaltningsnivå finns sedan Utvecklingsenhetens start i januari 2008 ett större engagemang än tidigare. Dessa nivåer ställer krav på goda resultat och följer utvecklingen kontinuerligt. På rektornivån behövs ändrade förutsättningarna för det pedagogiska uppdraget samt fler möjligheter för samarbete mellan kommundelarna.

2. LYFTS KOMPETENTA LÄRARE FRAM?

Arbetas det aktivt för att få rätt kompetens på rätt plats? Finns strategisk kompetensutveckling?

Under läsåret 2008/09 har flera lärare engagerats för utvecklingsarbete. En del har varit

sk karriärtjänster med 10 procent nedsättning och lönepåslag. Lärare har rekryterats för begränsad tid för att utveckla kunskapsuppföljningar och stödmaterial. I arbetet med bedömning för lärande utser rektor samtalsledare som får en utbildning. Samtalsledarna ska sedan driva utvecklingen av undervisning på den egna skolan.

Det har även anställts lärare på 100 procent för att utveckla ämnesundervisning i arbetslagen på skolorna. Att lärare lär lärare är en bärande tanke för hur förbättringsarbete ska bedrivas. Arbetet med att ta fram stödmaterial för skriftliga omdömen är ett exempel på detta. Organisationen på skolorna behöver utvecklas för att tåla att pedagoger och lärare under begränsade perioder är inom lärarlyft eller utvecklingsarbete.

Det är angeläget att hitta former för stöd till lärare att efter utvecklingsuppdrag eller kompetensutveckling sprida kunskaper på den egna skolan. Lärare som lär lärare är en god kompetensutvecklingsinsats både på den egna skolan och i samverkan över kommunalsgränserna.

För att garantera att alla elever får en undervisning som leder till att de når målen behövs former som säkerställer att elever möter ämnesbehöriga och kompetenta lärare. Rektors styrning över lärares samarbete behöver lyftas. Den nationella bilden är att det enbart sker på lärarinitiativ om exempelvis den ämnesbehöriga engelskläraren undervisar i två femteklasser och kollegan har matte i båda klasserna. Vi behöver granska hur det förhåller sig i Borås Stad.

Utifrån arbetet med att stimulera matematikutveckling i förskolan (Matematikplattformen) inleddes under året en kompetensutveckling för samtliga förskollärare. Arbetet att identifiera ett utvecklingsområde, ta fram en gemensam utgångspunkt och därefter genomföra kompetensutveckling har visat

sig vara en effektiv modell och kommer att användas för flera olika insatser framöver.

På andra identifierade områden i grundskolan som svenska som andraspråk sker det förhållandevis lite kompetensutveckling. Trots stort behov av kompetensutveckling utnyttjas av lärarlyftsplatser inte tillräckligt.

3. HAR VI HÖGA FÖRVÄNTNINGAR PÅ SKOLANS RESULTAT OAVSETT FÖRUTSÄTTNINGAR?

I kvalitetsredovisningarna finns formuleringar om att vissa elever inte kan förväntas nå målen, men man beskriver inte hur skolan behöver organiseras för att det ska bli möjligt. Det finns fortfarande en hel del att göra avseende förväntningar och höga krav på att alla elever ska lyckas. Att arbeta med prognoser ökar möjligheten att förverkliga de höga förväntningarna.

När det nu blivit tydligare att kommunalschef, verksamhetschef, rektor och lärare samtliga är ansvariga för resultaten i skolan kan uppföljningen bli mer stringent. Samtidigt ökar möjligheterna till att kontinuerligt stämna av hur det ser ut och vad som ska korrigeras för att nå målen.

4. HAR BORÅS STAD EN BRA UPPFÖLJNING OCH ÅTERKOPPLING?

Under året har en mer systematisk uppföljning av kunskapsresultat vuxit fram. Uppföljningen är dock fortfarande mer konstaterande än en utgångspunkt för ett förbättringsarbete. Utvecklingsenheten har varit ansvariga för att ta fram ett stödmaterial för bedömning inför de skriftliga omdömen. Genom de skriftliga omdömena följs numera elevens kunskapsutveckling i

alla ämnen och på så sätt vet vi vad varje elev kan och inte kan. Det vi behöver säkerställa är att varje gång ett resultat presenteras ska det också finnas krav på utveckling och förbättring kopplat till detta.

Antalet elever som riskerar att inte nå målen måste minska, inte kvarstå eller öka. Det handlar alltså om att etablera ett tänkande kring prognoser, så att de elever som riskerar att inte nå de nationella målen också får det stöd som behövs för att lyckas. Så sker inte idag.

Detta tänkande behövs på alla nivåer från förskola/skola och förvaltningsnivå till den politiska nivån så att verksamheten kan agera proaktivt. I en framgångsrik skolkommun tar politiker en aktiv del i uppföljning och diskuterar skolans resultat. Detta är något vi sett börja växa fram under åren genom t ex de kvalitetssamtal mellan politiker och tjänstemän som finns i Borås Stad.

På klassrumsnivå följs eleverna framför allt i matematik och svenska/svenska som andraspråk genom på skolan beslutade uppföljningar. Det finns kunskapsuppföljningar i svenska (läsning) och i matematik som är gemensamma för Borås Stad. Det genomförs även nationella prov i åk 3, 5 och 9 i framför allt matematik, svenska och engelska. Dessa är ett stöd för den enskilde läraren att bedöma elevens kunskaper.

Det förekommer sambedömning av dessa prov på en del skolor, men detta är ett område att utveckla så att vi bättre kan garantera en likvärdig bedömning av elevernas kunskaper. Det är viktigt att detta sker även över kommungränserna. Vi behöver också utveckla kunskapsuppföljningar i fler ämnen. Här är nyckeln tidiga uppföljningar och även förskolan måste med i detta arbete. I den processen behöver begreppet bedömning problematiseras för att vi ska kunna

utveckla bedömning av måluppfyllelse även i förskolan.

Mer mjuka värden som elevinflytande, värdegrund mm undersöks genom den årliga klimatundersökningen som besvaras av elever, lärare/pedagoger och föräldrar. Hur rektor och verksamhetschef följer upp dessa resultat i verksamheten är väldigt olika, allt ifrån ett konstaterande av läget till analyserande av resultat och insats av åtgärder kopplade till resultatet.

Kvalitetsarbete sker fortfarande relativt instrumentellt och fungerar inte som ett underlag för skolutvecklingsinsatser. Fokus ligger fortfarande mer på dokumentation och mindre på analys. Ett framgångsrikt kvalitetsarbete måste vara mer processinriktat och inbegripa en analys innan man sätter in åtgärder för förbättring. Idag agerar skolor och förskolor ofta utifrån sitt resultat utan att göra en ordentlig analys, vilket kan medföra att man istället för att metodutveckla arbetet gör mer av samma sak som redan gjorts.

Återkoppling är en förutsättning för att skapa delaktighet hos elever, föräldrar, personal, tjänstemän och politiker. När delaktigheten finns kan man få till stånd en bra dialog kring behov, planering av åtgärder och resultatansvaret kan tydliggöras för varje medarbetare i förskola/skola, rektor, verksamhetschef, förvaltningschef och politiker. Vi kan konstatera att återkoppling till verksamheten idag sker olika mycket.

Borås Stad har ännu inte ett bra system för uppföljning och återkoppling men viktiga steg på detta område har tagits t ex med beslut om gemensam uppföljning av skriftliga omdömen.

5. ARBETAR BORÅS STAD FÖR ATT FÅ VÄLFUNGERANDE RELATIONER INOM HELA VERKSAMHETEN?

Att bygga ett fungerande system med olika nivåer som har goda relationer med varandra är en framgångsfaktor. Borås Stad med tio kommunalstyrelser och en utbildningsförvaltning behöver ha arenor där olika nivåer möts för att komma överens om gemensamma förhållningssätt och skapa gemensamma strategier för arbetet. Exempel på detta är grupper där lärare lär lärare, skolutvecklingskonferenser för rektorer och kvalitetsnätverk i förskolan.

”Lust att lära – möjlighet att lyckas” är en vision som antagits centralt, men som inte är tillräckligt förankrad i förskola/skola och bland tjänstemän. Det är ett arbete som måste få mer tyngd och också kopplas till vilka konsekvenser detta får och vad som förväntas av alla medarbetare. Styrkedjan och kommunikationsvägar behöver tydliggöras för att systemet ska vara känt och elever och alla medarbetare i förskola och skola ska bli mer delaktiga. Relationer som präglas av ett respektfullt förhållningssätt och god kommunikation är naturligtvis särskilt viktigt i de sammanhang där förskola och skola möter barn, elever och föräldrar. Det är även viktigt att det fungerar till och från rektor. Idag finns tendenser att varje nivå fungerar som en ö. Borås Stad är dock på väg mot fungerande relationer.

6. FINNS EN TYDLIG ANSVARS- OCH ROLLFÖRDELNING MELLAN POLITIKER, TJÄNSTEMÄN OCH REKTORER?

Politiken äger frågan om vad som ska göras och verksamheten om hur. Den rollfördel-

ningen är tydlig i Borås Stad. Det pedagogiska uppdraget är tydligt uttalat, men det finns skäl att renodla rektors ansvar. Under året har rektorer och andra tjänstemän arbetat med att utveckla det pedagogiska ledarskapet utifrån en systemteoretisk ansats. I den processen har också nivåer och gränssnitt diskuterats.

Det finns delegationsordningar med ansvar och befogenheter som styr verksamheten, däremot finns inga skriftliga överenskommelser med förvaltningschefer och rektorer kring uppdraget att förbättra elevernas resultat. En diskussion kring resultatansvar har påbörjats. En väg till framgång är att varje medarbetare, rektor, verksamhetschef och förvaltningschef tar resultatansvar när det gäller det pedagogiska uppdraget. Detta måste förtydligas och kommuniceras till alla medarbetare.

7. HUR FÅNGAS ELEVER I BEHOV AV SÄRSKILT STÖD UPP I BORÅS?

Alla elever har rätt att lämna skolan med goda kunskaper. Det lägger grunden för framtida studie- och arbetsliv och är en förutsättning för att bli den aktiva samhällsmedborgare som läroplanerna föreskriver. Rutiner för att tidigt upptäcka elever som inte når målen är ett exempel på hur framgångsrika skolkommuner arbetar. En av dessa rutiner är kunskapskontroller. Rutiner för insatser kopplade till dessa kunskapskontroller är en naturlig följd. Att ha tillgång till elevhälsans kompetenser samt ett inkluderande synsätt, där det särskilda stödet i första hand ges i klassrummet är också framgångsrikt. Läroplanen vilar på en konstruktivistisk grund dvs att kunskap är något som växer fram i samspel med andra och ur detta perspektiv är det en självklarhet att det särskilda stödet i första hand ges i klassrummet.

På många förskolor används Tidig registrering av språkutveckling (TRAS) ; ett instrument för att kunna följa språkutvecklingen hos små barn. Bornholmsmodellen används i grundskolan för att fortsätta stimulera den språkliga utvecklingen hos de yngre barnen. Detta görs för att tidigt upptäcka om särskilt stöd behövs. Förordningen om skriftliga omdömen två gånger per läsår i alla årskurser i grundskolan är ytterligare något som kan hjälpa till att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Det är ännu för tidigt att avgöra om dessa omdömen ger önskad effekt.

Fångas elever i behov av särskilt stöd upp i Borås?

Med endast 85 procentig behörighet till nationella program kan vi inte säga att vi klarar denna uppgift. Alla elever måste få möjlighet att bli behöriga till ett nationellt program.

Det är en demokratifråga.

Elevhälsan behöver ses över och specialpedagogens roll behöver granskas och förtydligas. Dessa kompetenser är centrala för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Att vänta på nationella prov eller avstämning i åk 3,5 och 9 är för sent för att hjälpa dessa elever.

8. HAR VI EN SAMSYN OM MÅL OCH INRIKTNING FÖR VERKSAMHETEN?

Finns det en kontinuitet i denna samsyn?

I åtgärdsplanen för förskola och grundskola från 2009 har Borås Stad en gemensam utgångspunkt för utvecklingsarbetet. De politiska partierna är enade om mål och strategier för verksamheten vilket är en god grund. En god kommunikation är möjlig när budskapet formuleras tydligt och alla nivåer känner till målen för verksamheten och är medvetna om sitt uppdrag och ansvar.

1.4 ANSVARIG FÖR KVALITETS- REDOVISNINGEN

Kvalitetsredovisningen redovisas i Kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen ansvarar för kvalitetsredovisningen.

BORÅS STAD

UTBILDNINGSKONTORET, UTVECKLINGSENHETEN
ADRESS Utvecklingsenheten, Borås Stad, 501 80 Borås
TEL 033-35 70 00 (växel)